

 dos. Zaur Məmmədov
"12" 08 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050405 – İqtisadiyyat A,B
Fakultə: "İqtisadiyyat və idarəetmə"
Kafedra: "İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə"

1.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: "İqtisadi fikir tarixi"

I. Fənn haqqında məlumat:

Kodu: İPF-B 16

Tədris ili: III (2025-2026). Semestr: V

Tədris yükü cəmi: 30 saat - (30 s. mühazirə)

Təhsilalma forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 4 kredit

Saat:

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: *dosent, i.f.d. Əhmədova Təranə Mütəllim qızı*

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küç., 170-a

Məsləhət saati: V gün: saat 14⁰⁰-16⁰⁰

E-mail ünvanı: *tarana.7474@mail.ru*

III.Tövsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas

- Əlləzov S.Ə.İqtisad elminin nəzəri- metodoloji əsaslarının tarixi inkişafı.Monoqrafiya,Bakı,2009,413s.
- İbadov S.A. İqtisadiyyat(İqtisadi nəzəriyyə). Dərslik. Bakı,2008, 396 s.
- Meybullayev M.X. İqtisadi təlimlər tarixi. Dərslik. Bakı, 2005,473 s.
- Marks K. Kapital. Elm, 1967,808 s.
- Vəliyev T.S., Babayev Ə.R., Meybullayev M.X. İqtisadi nəzəriyyə İqtisadi. Dərslik. Çarşıoğlu,1999, 685 s.
- Vəliyev T., Həsənov A. Azərbaycanda iqtisadi fikir tarixi. Dərs vəsaiti. Azərnəşr,1997,387 s.
- J.Perloff. "Microeconomics". Sixth edition. 2012. Berkeley.

Əlavə

- Rzayeva Ş.M.,Əliyeva L.Z.,İqtisadi fikir tarixi dərs vəsaiti, Bakı 2018,387 s.
- Макконел Л.Брю. Экономикс. М., 2014.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün ilkin olaraq "İqtisadiyyata giriş" fənninin tədrisi zəruridir.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda “Makro və mikro iqtisadiyyat” fənninin tədris olunması zərurətidir.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: İqtisadi fikir tarixi fənnin məqsədi gələcək mütəxəssislərə iqtisadi məktəblərin fundamental konseptlərini dərk etmək, müasir fikir və yanaşmaları şərh etmək, iqtisadi sistemləri mülaqayisəli təhlil edə bilmək bacarıqlarını aşılamaqdan ibarətdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar, məşğələ və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	Əla	A
2.	81-90	Çox yaxşı	B
3.	71-80	Yaxşı	C
4.	61-70	Kafi	D
5.	51-60	Qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir göröləcəkdir.

X. Təqvim planı: Mühazirə 30 saat,

N	Keçirilən mühazirə mövzularının məzmunu	Mühazirə	
		Saat	Tarix
1	2	3	4
1.	Mövzu 1. İqtisadi fikir tarixinin predmeti və metod	2	19.09

	Plan: 1.1. İqtisadi təlimlər tarixinin predmeti 1.2.İqtisadi fikir tarixinin öyrənilməsində istifadə olunan metodlar		
2.	Mövzu 2. Qədim dövrün iqtisadi fikirlərinin formalaşması Plan: 1. Qədim dünyada iqtisadi görüşlərin yaranması 2. Qədim dövrdə çində formalaşan "təbii hüquq fəlsəfəsi", konfutsiyaçılıq 3.Qədim hindistanda iqtisadi fikirlər 4. Qədim yunanistanda iqtisadi fikirlər 5. Qədim romada iqtisadi fikirlərin formalaşması	2	26.09
3.	Mövzu 3. Şərqdə iqtisadi fikrin yaranması və inkişafı Plan: 1. İqtisadi fikrin inkişafında islam dininin rolu 2. İslamda ticarət və kredit münasibətləri. 3. İslam dünyasının ictimai-iqtisadi fikrinin inkişafında ibn xəldunun rolu	2	03.10
4.	Mövzu 4. Azərbaycanda iqtisadi fikrin formalaşması və inkişafı Plan: 1. Zərdüştilik (zoroastrizmin) və onun qanunlar toplusu olan "avesta"-da iqtisadi dəyərlər. 2. Azərbaycanda orta əsrlərdə iqtisadi fikirlərin formalaşması 3. Nizami gəncəvinin iqtisadi fikir və ideyaları 4. Nəsirəddin tusinin azərbaycan iqtisadi fikir tarixində yeri 5. XIX əsrin ikinci yarısında Azərbaycanda iqtisadi fikrin inkişafı, Azərbaycan demokratik respublikası 6. Müasir dövrdə(90-2000-ci illərdə) Azərbaycanın iqtisadi fikrindəki dəyişiklik, ulu öndər heydər Əliyevin iqtisadi islahatları, İlham Əliyevin iqtisadi islahatları	2	10.10
5.	Mövzu 5. Orta əsrlərdə Qərbi Avropada iqtisadi fikirlər Plan: 1 Kononist nəzəriyyədə əsas iqtisadi məsələlər 2. Merkantilist iqtisadi siyasəti 3. Müxtəlif ölkələrdə merkantilizmin əsas xüsusiyyətləri	2	17.10
6.	Mövzu 6. Klassik siyasi iqtisad məktəbinin meydana gəlməsi və əsas xüsusiyyətləri. Plan: 1. Klassik siyasi iqtisad məktəbinin inkişaf mərhələləri 2. U.Pettinin tədqiqat metodları. 3. Fransada klassik siyasi iqtisad məktəbinin yaranmasında Pyer Buagilberin rolu 4. Benjamin Franklinin iqtisadi fikirləri	2	24.10
7.	Mövzu 7. Fiziokratizm məktəbinin yaranması və əsas xüsusiyyətləri Plan:	2	31.10

	1. Fiziokratların tədqiqat metodları. 2. Fransua Kene fiziokratlar məktəbinin banilərindən biri kimi 3. J.Türqonun əmək haqqı qanunu, dəyər və kapital haqqında iqtisadi baxışları		
8.	Mövzu 8. Adam Smitin iqtisadi təlimi. Plan: 1. A.Smit proqramı və onun əsas müddəaları. 2. A.smitin əmək bölgüsü, mübadilə və pul haqqında təlimləri 3. A.smitin qiymət və dəyər nəzəriyyəsi	2	07.11
9.	Mövzu 9. David Rikardonun iqtisadi təlimi 1. D.rikardo iqtisadi sistemi və tədqiqat metodu 2. D.rikardo tədqiqatlarında pul tədavülü problemləri.	2	14.11
10.	Mövzu 10. Klassik siyasi iqtisad məktəbinin davamı və tənqidi Plan: 1. Simon de Sismondinin iqtisadi təhlil metodu və sosial-iqtisadi baxışları. 2. P.j.prudon və onun iqtisadi görüşləri 3. Tomas robert maltusun iqtisadi baxışları 4. Con stüart milin iqtisadi baxışları	2	21.11
11.	Mövzu 11. K.Marksın iqtisadi təlimi Plan: 1. K.marksın "kapital" əsərində əsas iqtisadi fikirlər 2. K.marksın iqtisadi təliminin iqtisadi təfəkkürün formalaşmasındakı rolu	2	28.11
12.	Mövzu 12. Alman tarixi məktəblərinin yaranması Plan: 1. Almaniyada siyasi iqtisadın inkişafında fridrix listin iqtisadi təliminin rolu 2. Alman tarixi məktəbinin inkişafı mərhələləri. 3. V.roşer və k.knis köhnə alman tarixi məktəbinin baniləri kimi və onların iqtisadi baxışları	2	05.12
13.	Mövzu 13. Marjinalizmin yaranması və onun metodoloji əsasları. Plan: 1. Avstriya məktəbi- marjinalizmin ilk nəzəri məktəblərindən biri kimi 2. Avstriya məktəbi- marjinalizmin ilk nəzəri məktəblərindən biri kimi 3. Avstriya məktəbinin üstün və çatışmayan cəhətləri	2	12.12
14.	Mövzu 14. Neoklassik iqtisadi təlim. 1. A.Marşallın "ekonomiksin prinsipləri" əsərinin iqtisadi təlimlər tarixində rolu 2. C.klark - neoklassik nəzəriyyənin amerikan məktəbinin yaradıcısı kimi 3. V.Pareto və onun iqtisadi fikirləri	2	19.12
15.	Mövzu 15. Keyns nəzəriyyəsi və digər müasir iqtisadi nəzəriyyələr. Plan: 1. Keynsçilik və onun əsas cərəyanları. 2. Neoliberalizmin nəzəri və metodoloji əsasları 3. Monetarizmin nəzəri və metodoloji əsasları 4. Sosial institusionalizmin meydana gəlməsi və mahiyyəti, institusionalizmin amerikan məktəbi	2	26.12

5. Müasir dövrün iqtisadi nəzəriyyələri		
Cəmi:	30	

XI. Fənn üzrə tələblər:

Tələbə müxtəlif iqtisadi anlayışlar, terminlər və proseslər barədə olan fikirləri bilməli, onların əsas normativ bazası barədə məlumatlı olmalıdır. Tələbə iqtisadi məktəblərin və onların nümayəndələrinin elmi və ideoloji yanaşmalarını təhlil etməyi bacarmalıdır. İqtisadi fikir tarixi fənni İqtisadiyyat ixtisası üzrə təhsil alan tələbələrə iqtisadi fikir tarixində təkamül prosesini, iqtisadi məktəblərin fundamental konseptlərini öyrədir, müqayisəli olaraq iqtisadi sistemlərin, müasir fikir və yanaşmaların təhlili bacarıqlarını müəyyən etməyə əsaslanır.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

İqtisadi fikir tarixində təkamül prosesini şərh edə bilmək
İqtisadi məktəblərin fundamental konseptlərini başa düşmək
İqtisadi məktəblərin yanaşmalarını müqayisəli təhlil edə bilmək
İqtisadi sistemləri müqayisəli təhlil etməyi bacarmaq

Müasir fikir və yanaşmaları şərh edə bilmək

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektiv sualları:

I Kollektiv sualları:

1. İqtisadi fikir tarixinin öyrənilməsində istifadə olunan metodlar
2. Qədim dünyada iqtisadi görüşlərin yaranması
3. Qədim dövrdə çində formalaşan "təbii hüquq fəlsəfəsi", konfutsiyaçılıq
4. İqtisadi fikrin inkişafında islam dininin rolu
5. İslamda ticarət və kredit münasibətləri.
6. İslam dünyasının ictimai-iqtisadi fikrinin inkişafında ibn xəldunun rolu
7. Azərbaycanda orta əsrlərdə iqtisadi fikirlərin formalaşması
- 8 XIX əsrin ikinci yarısında Azərbaycanda iqtisadi fikrin inkişafı, Azərbaycan demokratik respublikası
9. Müasir dövrdə (90-2000-ci illərdə) Azərbaycanın iqtisadi fikrindəki dəyişiklik, Ulu Öndər Heydər Əliyevin iqtisadi islahatları, İlham Əliyevin iqtisadi islahatları
10. Merkantilist iqtisadi siyasəti

II Kollektiv sualları:

1. Müxtəlif ölkələrdə merkantilizmin əsas xüsusiyyətləri
2. Klassik siyasi iqtisad məktəbinin inkişaf mərhələləri
3. U. Pettinin tədqiqat metodları.
4. Fransada klassik siyasi iqtisad məktəbinin yaranmasında Pyer Buagilberin rolu
5. Benjamin Franklinin iqtisadi fikirləri
6. Fransua Kene fiziokratlar məktəbinin banilərindən biri kimi
7. J. Türqonun əmək haqqı qanunu, dəyər və kapital haqqında iqtisadi baxışları
8. A. Smit proqramı və onun əsas müddəaları.
9. A. Smitin əmək bölgüsü, mübadilə və pul haqqında təlimləri

10. A.Smitin qiymət və dəyər nəzəriyyəsi

XV. İmtahan sualları:

1. İqtisadi təlimlər tarixinin predmeti
2. İqtisadi fikir tarixinin öyrənilməsində istifadə olunan metodlar
3. Qədim dünyada iqtisadi görüşlərin yaranması
4. Qədim dövrdə çində formalaşan "təbii hüquq fəlsəfəsi", konfutsiyaçılıq
5. Qədim hindistanda iqtisadi fikirlər
6. Qədim yunanıstanda iqtisadi fikirlər
7. Qədim Romada iqtisadi fikirlərin formalaşması
8. İqtisadi fikrin inkişafında islam dininin rolu
9. İslamda ticarət və kredit münasibətləri.
10. İslam dünyasının ictimai-iqtisadi fikrinin inkişafında ibn xəldunun rolu
11. Zərdüştilik (zoroastrizmin) və onun qanunlar toplusu olan "Avesta"-da iqtisadi dəyərlər
12. Azərbaycanda orta əsrlərdə iqtisadi fikirlərin formalaşması
13. Nizami Gəncəvinin iqtisadi fikir və ideyaları
14. Nəsirəddin Tusinin azərbaycan iqtisadi fikir tarixində yeri
15. XIX əsrin ikinci yarısında Azərbaycanda iqtisadi fikrin inkişafı, Azərbaycan demokratik respublikası
16. Müasir dövrdə (90-2000-ci illərdə) Azərbaycanın iqtisadi fikrindəki dəyişiklik, Ulu Öndər Heydər Əliyevin iqtisadi islahatları, İlham Əliyevin iqtisadi islahatları
17. Kononist nəzəriyyədə əsas iqtisadi məsələlər
18. Merkantilist iqtisadi siyasəti
19. Müxtəlif ölkələrdə merkantilizmin əsas xüsusiyyətləri
20. Klassik siyasi iqtisad məktəbinin inkişaf mərhələləri
21. U.Pettinin tədqiqat metodları.
22. Fransada klassik siyasi iqtisad məktəbinin yaranmasında Pyer Buagilberin rolu
23. Benjamin Franklinin iqtisadi fikirləri
24. Fiziokratların tədqiqat metodları.
25. Fransua Kene fiziokratlar məktəbinin banilərindən biri kimi
26. J.Türqonun əmək haqqı qanunu, dəyər və kapital haqqında iqtisadi baxışları
27. A.Smit proqramı və onun əsas müddəaları.
28. A.Smitin əmək bölgüsü, mübadilə və pul haqqında təlimləri
29. A.Smitin qiymət və dəyər nəzəriyyəsi
30. D.Rikardo iqtisadi sistemi və tədqiqat metodu
31. D.Rikardo tədqiqatlarında pul tədavüllü problemləri.
32. Simon de Sismondinin iqtisadi təhlil metodu və sosial-iqtisadi baxışları.
33. P.j.Prudon və onun iqtisadi görüşləri
34. Tomas Robert Maltusun iqtisadi baxışları
35. K.Marksın "kapital" əsərində əsas iqtisadi fikirlər
36. K.Marksın iqtisadi təliminin iqtisadi təfəkkürün formalaşmasındakı rolu
37. Almaniya siyasi iqtisadın inkişafında Fridrix Listin iqtisadi təliminin rolu
38. Alman tarixi məktəbinin inkişafı mərhələləri.
39. V.Roşer və K.Knis köhnə alman tarixi məktəbinin baniləri kimi və onların iqtisadi baxışları
40. Avstriya məktəbi- marjinalizmin ilk nəzəri məktəblərindən biri kimi
41. Avstriya məktəbinin üstün və çatışmayan cəhətləri
42. A.Marşallın "ekonomiksin prinsipləri" əsərinin

iqtisadi təlimlər tarixində rolu

43. C.klark - neoklassik nəzəriyyənin amerikan məktəbinin yaradıcısı kimi
44. V.Pareto və onun iqtisadi fikirləri
45. Keynsçilik və onun əsas cərəyanları.
46. Neoliberalizmin nəzəri və metodoloji əsasları
47. Monetarizmin nəzəri və metodoloji əsasları
48. Sosial institusionalizmin meydana gəlməsi və mahiyyəti, inistitutsionalizmin amerikan məktəbi
49. Müləssir dövrün iqtisadi nəzəriyyələri

Hər bir bilet 5 sualdan ibarətdir. Bilet üzrə 4 (dörd) nəzəri və 1 (bir) praktik (tədris olunan mövzulara aid) sual nəzərdə tutulur.

: "İqtisadi fikir tarixi" fənninin sillabusu 050405 - İqtisadiyyat A,B ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus "İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə" kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında (protokol №1) təsdiq olunmuşdur.

Kafedra müdiri v.i.e.:

dos. G.T.Əliyeva

Fənn müəllimi:

dos. T.M.Əhmədova